

Ramon Llull descobreix Amèrica

Autor: Pere Oliver Domenge

Data de publicació: 30-11-2016

Reproducció d'un article en català, de 1924, d'en Pere Oliver i Domenge sobre Ramon Llull al setmanari de Felanitx (Mallorca) El Felanigense. Ramon Llull sabia que davant per davant d'Anglaterra hi havia un altre continent i ho prova científicament. L'articulista es fa ressò, també, d'una llegenda segons la qual el filòsof profetitza que Amèrica serà descoberta dos segles després per un membre de la família Colom.

El dia d'avui, l'Església el consagra al Beat Ramon Llull. És el nostre germà major, el més gran mallorquí que han produït els segles. Català de Mallorca com ell mateix s'anomena, és la personificació de la raça.

Enguany, com l'any passat, Felanitx vol recordar aquest Màrtir de Crist: en Llull, l'home que mai defalleix per amor a l'Amat. Felanitx vol recordar el foll Ramon, l'il·luminat rodamón que vol convertir a la fe de Crist els homes i els pobles. I ho vol fer per mitjà de la persuasió, el raonament i l'amor. Així, peregrinant sempre --tot ell amor, tot ell passió--, segueix la terra d'un a l'altre confí. Predica a l'Àfrica i a la llunyana Tartària, arriba a l'Anglaterra i allí ens revela l'existència d'un Nou Món.

Nosaltres, que som uns fervorosos de Ramon Llull pel seu humanisme exemplar, per la seva gran amor a la Humanitat tota, per amor a l'Amat, per la seva dèria constant de guanyar els homes per la paraula raonada que vessa amor i bondat, l'admiram amb la joia de sentir-lo franciscà, fonament català, violeta gemmada i sedosa del frondós jardí de Mallorca. En nom de l'Associació per la Cultura, nosaltres ens ajuntam a la veu de l'esbart de les lloances. Alçam el pensament i la mirada vers el Doctor Arcangèlic i en el cor s'hi arrela fonament l'amor a la Pàtria on fou concebut per la gràcia de l'Esperit Sant.

Un dels aspectes manco coneguts del gran pensador és sens dubte el que fa referència als seus estudis científics. I singularment al següent fet. Un fet que tant l'honora i, amb ell, honora la nostra estimada Mallorca: la revelació i descobriment d'Amèrica dos segles abans que Colom tingués la fortuna d'encontrar el nou món navegant vers les Índies Occidentals.

Segons els comentadors del llibre *De nova et compendiosa Geometria*, que escrigué en 1299, es desprèn que, en un dels seus innumerables viatges peregrinant per Crist, Ramon Llull passà a la poderosa Anglaterra i allà, tot passejant-se per la platja, atret per la mar ampla i fonda que tan agradable li era, reparà en el flux de les aigües, i, aficionat com era a la meditació, estudià el moviment físic que contemplava. Aquestes observacions, Llull les escrigué més tard en el llibre *Quaestiones per artem demonstrativam seu inventivam solubiles*. En la qüestió 154 es pregunta per quina causa flueix i reflueix la mar d'Anglaterra. O sia, l'Oceà Atlàntic. Contesta amb quatre raons:

La terra és esfèrica i la mar també és esfèrica. I com que l'esfera de l'aigu de la mar està en la part còncaua damunt l'esfera de la terra, la Mar Gran tendeix naturalment a submergir la terra. Però essent la Mar un cos mixt i tendent cada una de les parts de l'aigu a unir-se amb les altres, és per això que naturalment la Mar té una grossa tendència a estar-se tota aplegada i a no dividir-se ni a estendre's. I aquesta és la raó perquè no pot submergir la terra. Altrament, si la submergís, es dividiria i s'estendria. L'aigu, doncs, té dues tendències naturals contràries, i de l'una s'origina el flux i de l'altra el reflux.

Així com la terra fa un arc perquè és esfèrica, també fa un arc l'aigu de la mar que té la part còncaua damunt la part convexa de la terra. Si fos d'una altra manera, la superfície inferior de l'aigu i la superfície de la terra no farien una sola superfície com fan. Posats, doncs, a les costes occidentals de l'Anglaterra, observam que les aigües de la mar fan un arc immens i que tal arc és la causa del flux i el reflux de les aigües. Però les extremitats d'ell necessiten dos puntals on descansar, puix, si no fos així, com s'aguantaria? L'un d'aquests puntals ja el tenim, ja el sabem: són les costes occidentals de l'Anglaterra i les corresponents, en igual ratlla, de França, de la Península Ibèrica i de l'Àfrica. Però l'altre, on és? De totes passades ha d'existir. Per la qual cosa és necessària l'existència d'una terra oposada a les platges angleses: existeix, doncs, un continent que no coneixem.

El Sol té una força dispersa i la Lluna la té agregativa, puix aquell segueix la naturalesa del foc i aquesta la de l'aigu. A causa de la naturalesa del Sol, la mar és fluxiva i per mor de la naturalesa de la Lluna és refluxiva. El flux s'origina perquè el foc del Sol divideix les aigües, i el reflux perquè la Lluna, rebent la llum del Sol, impedeix el calor excessiu d'aquest, i així conserva més la naturalesa de l'aigu, encara que, com més la Lluna rep la llum del sol, més impedeix que el foc solar divideixi les aigües. ¿No veim que en el noviluni, quan la Lluna rep manco llum del sol, la mar és més fluxiva (segons la disposició de les terres) que no pas en el pleniluni?

La influència que el Sol té damunt la mar i la terra reverbera fins a la Lluna i així veim que a la Lluna hi apareixen taques corresponents a la mar i a la terra, essent les d'aquesta negres i les del mar pàl·lides. I la Lluna és qui atreu aquella reverberació. La influència del Sol damunt la terra i la mar és tan gran que arriba fins a la Lluna i per això ve la reverberació. I en virtut de la referida naturalesa del Sol i de la referida naturalesa de la Lluna i de la terra i de l'aigu, s'expliquen el flux i el reflux de la Mar Gran, perquè el Sol hi influeix amb tanta de fortalesa que aquesta influència reflueix altra volta fins a la Lluna que l'atreu. I la terra i l'aigu estan plenes de la influència que resta. La Mar Mediterrània no flueix ni reflueix tant com la Mar Gran perquè el seu arc no és tan esfèric com l'arc de la Mar Gran i perquè té les terres més a prop. No obstant això, també flueix i reflueix una mica, com en ses onades que reverberen les platges. Això es veu clarament si ho miram amb molt d'esment.

Aquestes són les quatre raons científiques per les quals es ve en coneixement de l'existència del Continent Americà i que es troben en l'obra esmentada volum IV de la famosa edició maguntina.

Respecte d'aquest particular i sota l'epígraf Lo beat Ramon Llull i el descobriment de les Amèriques mossèn Salvador Bové, l'il·lustre canonge fundador de la Revista Lul·liana diu el següent en el núm. 5 d'aquesta revista:

“En ocasió de la bella poesia la profecia del beat Ramon Llull del nostre amic i col·laborador senyor J. Mas, publicada en el número passat i en ocasió del començament de la nostra Història del culte sagrat i públic que es dona al Beat Ramon Llull (que aportarem el mes de novembre), ens feim eco d'una poètica tradicional segons la qual el nostre Sant, en estar a punt de morir en alta mar dins la nau genovesa d'Esteve Colom i Lluís Pastorga, manifestà sa convicció que existia més enllà de la Mar Gran i cara a cara dels continents d'Europa i Àfrica un altre continent desconegut. Seguidament profetitzà que un descendent del seu oient Colom trepitjaria per primera vegada aquelles terres ignorades i ho faria en nom de Crist i de la Civilització.

“Molts amics i coneguts ens han preguntat d'on havíem tret tal llegenda i si té algun fonament. O si és filla solament d'aquelles bullents imaginacions que van en cerca d'homes portentosos per legitimar la versemblança de llurs poètiques composicions.

“Contestarem de seguida amb la nostra usual franquesa.

“La llegenda, l'havem vista consignada en moltes Vides del nostre Ramon, i darrerament en la Vida escrita per en Màrius André. I el que allí hi ha de cert i que pot servir ben bé de fonament a tan poètica concepció és el que segueix:

El Beat morí a bord de la nau d'un marí genovès anomenat Colom.

El mateix Beat en morir deixava escrit en ses obres la prova rigorosa i científica de l'existència d'unes terres desconegudes que devien estar esteses a l'altra banda de la Mar Gran, més enllà del Non Plus Ultra. Ara, si aquell Colom era o no ascendent de Cristòfol; si en Llull abans de morir parlà als marins d'allò i s'estengué en profecies... això la història no ho sap, però la llegenda sí. I potser aquesta té raó, que bé podria ésser, atesos els antecedents que hi ha certs i indubitables.

“En justícia, com diu l'eminent escriptora Pardo Bazán correspon a Ramon Llull el nom de revelador del Nou Món per haver tengut pleníssima consciència de l'existència d'aquest Nou Continent.

“Ramon Llull descobrí Amèrica científicament. Dos-cents anys més tard, el genovès Cristòfol Colom, cercant les Índies, trobava el nou Continent i per una cruel paradoxa altres s'enduien la glòria del fet transcendental, mentre els hereus del foll Ramon, tot amor, tot passió, eren privats d'abordar les costes americanes amb les seves naus lleugeres.”

Por Castilla i por León

Pere Oliver Domenge

3 de juliol del 1924.